

O PROVEDBI VAKUFSKO- -MEARIFSKIH IZBORA 1912. GODINE U KOTARU BIJELJINA

Mehmed HODŽIĆ

Institut za historiju – Univerzitet u Sarajevu
mehmed.hodzic@iis.unsa.ba

SAŽETAK: Drugi vakufsko-mearifski izbori nakon proglašenja *Štatuta autonomne uprave muslimanskih vjerskih i vakufsko-mearifskih poslova u Bosni i Hercegovini* održani su 1912. godine. Provedba izbora na području Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Bijeljini obavljena je uz određene poteškoće i neregularnosti, koje su zahtijevale i ponavljanje samog izbornog procesa. Koristeći se primarno neobjavljenom arhivskom građom, publikovanim izvorima i literaturom, u ovome radu rekonstruiramo navedena dešavanja i nastojimo prikazati koliko su ona imala odraza na formiranje centralnih organa u strukturi autonomne vakufsko-mearifске uprave.

Ključne riječi: Bijeljina, izbori, vakufsko-mearifsko povjerenstvo, džematski medžlis, Janja

Uvod

Prema odredbama *Štatuta autonomne uprave muslimanskih vjerskih i vakufsko-mearifskih poslova u Bosni i Hercegovini* u nadležnost kotarskih povjerenstava spadala je, između ostalog, organizacija i provedba vakufsko-mearifskih izbora. Od donošenja ovog statuta do kraja Prvog svjetskog rata izbori su održani dva puta, i to 1909. i 1912. godine. Treći izbori trebali su biti održani 1915. godine, s obzirom na to da je prema važećim pravilima mandat izabranih predstavnika trajao tri godine. Međutim, ratno stanje onemogućilo je njihovu realizaciju,

stoga su prvi naredni izbori održani tek 1919. godine.¹ U tom kontekstu izbori iz 1912. godine još su značajniji u sagledavanju cjelokupne slike djelatnosti vakufsko-mearifске uprave u Bosni i Hercegovini u periodu od 1909. do 1919. godine. Pa ipak, u bosanskohercegovačkoj historiografiji nije im posvećena osobita pažnja. Nešto više, međutim, i dalje veoma skromno, pisano je o prvim izborima iz 1909. godine i to na primjerima kotara Gračanica (Kujović, 2019:23-32) i Tešanj (Orlović, 2019:249-262). Stoga je cilj ovoga rada, na primjeru bijeljinskog Vakufsko-mearifskog povjerenstva, prikazati na koji način

su se izbori 1912. godine odvijali, s kojim poteškoćama u njihovoj realizaciji su se susretali nadležni organi, ali i u kojoj mjeri su oni utjecali na formiranje centralnih vakufsko-mearifskih upravnih tijela.

Provedba i poništenje prvih izbora

Vakufsko-mearifski saborski odbor je u junu 1912. uputio okružnicu svim kotarskim vakufsko-mearifskim povjerenstvima u kojoj je navedeno da su kao izborni dani određeni petak 19. jula za seoska područja i nedjelja 21. jula za gradove.² Na ovaj način vakufska uprava je nastojala da omogući što većem broju glasača da ostvare svoje pravo, s obzirom na to da su se seljaci petkom okupljali u

¹ Gazi Husrev-begova biblioteka (dalje GHB), Fond Arhiv Islamske zajednice (dalje AIZ), Zbirka Džemaludin Čaušević, 1919, Kutija br. 3, sign. DZC-3-403/1919.

² Arhiv Tuzlanskog kantona (dalje ATK), Fond Vakufsko mearifsko povjerenstvo Tuzla (dalje VMPT), 1912, Kutija br. 656, Br. 6214 ex 912.

džamijama na džumi, a da su radnici i drugi službenici u gradskim sredinama nedjeljom imali više slobodnog vremena. (Vakufsko-mearifski..., 1912:1) Detaljna uputstva za organizaciju i provedbu izbora, odasлана svim povjerenstvima u zemlji, trebala su osigurati nesmetano odvijanje izbornog procesa.³ Saborski odbor je još početkom aprila tražio da mu se dostave spisi birača za sve džemate, kako bi se konstatirale promjene u odnosu na prethodno stanje iz 1909. godine.⁴ Ovi podaci bili su važni i iz razloga što su izbori za džematske medžlise predstavljali bazu, odnosno osnovu, iz čijeg legitimiteta se dalje predstavljala izborna volja za kotarske i centralne organe uprave.

Na području kotara Bijeljina izbori su održani planiranih datuma, međutim, dostupna izvorna građa ne pruža nam mogućnost njihove detaljnije rekonstrukcije. Pa ipak, na osnovu sačuvanog dnevnika Ahmeda Aliefendića iz Janje, pojedini podaci o izbornim rezultatima su poznati. Aliefendić navodi da su za džematski medžlis u Janji bili izabrani svi njegovi prijašnji članovi, na čelu s predsjednikom Ali-efendijom Sadikovićem. (Nurkić, 2010:241) Na zaključak da su i u ostalim džematima izbori provedeni, navodi činjenica kako je bilo konstituisano i novo kotarsko

vakufsko-mearifsko povjerenstvo, do čega ne bi moglo doći da svi ili barem veći dio džemata nisu poslali izabrane predstavnike na kotarsku skupštinu. Međutim, krajem narednog mjeseca vakufsko-mearifski saborski odbor je donio odluku kojom je poništio izbore za džematske medžlise i kotarsko povjerenstvo u Bijeljini, a na temelju uloženi žalbi i protesta, te obavljene provjere.⁵ Aliefendić je, također, u svome dnevniku zabilježio da je "netko protestirao te u cijelom Bijeljinskom kotaru biše batal izbori, pa i u Janji". (Nurkić, 2010:241) Na šta su se odnosile spomenute žalbe, odnosno o kojoj vrsti neregularnosti se radilo, nije nam poznato. Sasvim je sigurno da se radilo o teškoj povredi pojedinih odredbi Autonomnog statuta, koji je regulisao način provedbe izbora, uzimajući u obzir da je saborski odbor donio ovakvu odluku.⁶ Shodno ovakvom razvoju događaja, izbori su morali biti ponovljeni.

Ponovljeni izbori

Kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo u Bijeljini bilo je upoznato s odlukom o poništenju izbora već početkom mjeseca septembra. Ono je ovu informaciju odmah po primitku prosljedilo džematskim medžlisima u Janji, Koraju, Janjarima, Atmačićima i

Glinjama.⁷ Ovih pet seoskih džemata, zajedno s gradom Bijeljina, bilo je u nadležnosti bijeljinskog povjerenstva, odnosno činilo je organizaciju vakufsko-mearifske uprave u ovom kotaru.⁸ Povjerenstvo je nastojalo da u najkraćem roku poduzme sve potrebne radnje na pripremi i organizaciji novih izbora u skladu s odredbama Autonomnog statuta.

Svi članovi su jednoglasno podržali prijedlog potpredsjednika Osmanbege Pašića da se birački spisak ponovo pročita i isprave eventualne pogreške.⁹ One su bile predstavljene u vidu umrlih džematlija koji su i dalje bili upisani kao glasači ili izostavljenih članova koji nisu bili navedeni, a imali su pravo glasa. Ukoliko bi ove nepravilnosti bile uočene, svaki džematlija je mogao, prema članu 49, uložiti žalbu kotarskom povjerenstvu. Rok za reklamaciju bio je pet dana od dana kada je birački spisak jedinog džemata bio javno izložen na uvid stanovništvu. (*Statut autonomne...*, 1909:16)

Najveću odgovornost za pravilno provođenje izbora imali su izborni povjerenici koje je kotarsko povjerenstvo imenovalo za svaki džemat. Obično je to bio lokalni imam ili druga ugledna i sposobna osoba. Njihov zadatak bio je da na glasačkom mjestu nadziru izborni proces,

³ Arhiv Srednjobosanskog kantona (dalje ASBK), Fond Sresko/kotarsko vakufsko mearifsko povjerenstvo Travnik (dalje S/KVMPT), 1912, Kutija br. 12, sign. 46 (Br. 5497 ex 1912) Detaljnije o načinu na koji su se prema odredbama Autonomnog statuta birali džematski medžlisi i kotarska vakufsko-mearifska povjerenstva vidjeti u: Kujović, 2019:25, Jahić, 2010:113-115.

⁴ ATK, VMPT, 1912, Kutija br. 656, Br. 5789 ex 1912.

⁵ GHB, AIZ, Fond Vakufsko-mearifski saborski odbor, Zaključci V. m. saborskog odbora od 8/IV. 1911. do 29/V. 1912, Zapisnik sjednice v. m. sab. odbora održavane dne 31. augusta 1912.

⁶ Vakufsko-mearifski saborski odbor je poništio izbore pozivajući se na član 96 stav 2 Autonomnog statuta, prema kojem je u djelokrug saborskog odbora spadalo "nadzirati i ravnati

poslovanje kotarskih povjerenstava". (*Statut autonomne...*, 1909:29)

⁷ ATK, Fond Islamska vjerska zajednica Bijeljina (dalje IVZB), Kotarsko vakufsko mearifsko povjerenstvo u Bijeljini. Zapisnici sjednice (dalje KVMPB), Zapisnik sjednice od 8. 9. 1912.

⁸ Svih pet navedenih sela imalo je najmanje po stotinu muslimana koji su živjeli u njima, s obzirom da su samostalno birali svoj džematski medžlis, a što je bilo u skladu sa članom 40 Autonomnog statuta (*Statut autonomne uprave...*, 1909/14). Vakufskom imovinom ovih džemata upravljale su postavljene mutevelije, a ona se sastojala od sakralnih, prosvjetnih i objekata druge namjene, zatim mezarja i vakufskog zemljišta. U Glinjama, Janjarima i Atmačićima bile su podignute po jedna džamija. (Ramić, 2002:23, 58) U Janji je, pored dvije džamije,

postojala i medresa, koja je vrlo uspješno vršila svoju funkciju. Ne zna se pouzdano kada je sagrađena, ali je u muftijском izvještaju iz 1916. godine zgrada opisana kao "veoma stara i dotrajala". Mektebi-ibtidaija podignuta je 1911, a četiri janjarska sibjan-mekteba bila su znatno starija. (Nurkić, 2010:172-176) (Huković, Sadiković, 1987:210) S obzirom da je i Koraj, poput Janje, bio veće naselje, u njemu je također postojalo više ovakvih objekata: tri džamije, tri sibjan-mekteba, mektebi-ibtidaija i medresa. Ni u slučaju korajске medrese vrijeme osnutka nije precizno poznato, a radila je do početka Prvog svjetskog rata. (Hamzić, 2002:167-182) O djelatnosti vakufsko-mearifskog džematskog medžlisa u Koraju nakon 1918. godine pogledati: Hamzić, 2002:191, 285.

⁹ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 10. 9. 1912.

verifikuju rezultate glasanja i dostave ih kotarskom povjerenstvu. Članovi povjerenstva bili su po ovome pitanju podijeljenog mišljenja. Dok je većina za povjerenika u Bijeljini predlagala Hasan-bega Salihbegovića, član Ibrahimaga H. Salihović bio je protiv ovog prijedloga, smatrajući kako je “osvjedočeno da postoje dvije stranke te bojati se da se neće pravedno izbor provesti i također karte primljenje pravedno unijeti.”¹⁰ Da bi se otklonila mogućnost neregularnosti ili stranačkog uplitanja u sam proces predložio je za povjerenika “Mujkića ili muderisa.”¹¹ Većinom glasova imenovani su povjerenici i u seoskim džematima. Tako je za Koraj bio određen Mula Abaz Begić, za Glinje Sadijaga Ramić, za Janjare Emin-efendija Čolić iz Glinja, za Atmačiće Hasan Okanović i za Janju Ali-efendija Sadiković.¹²

Kao izborni dan za ponovljene izbore određen je petak, 20. septembra 1912, o čemu su obaviješteni svi džemati u koje su dostavljeni birački spiskovi i dekreti o imenovanjima.¹³ U skladu s odredbama Autonomnog statuta povjerenstvo je izvršilo korekcije biračkog spiska za Bijeljину i Koraj, čime je udovoljeno žalbama pojedinih džematlija kojima je bilo uskraćeno pravo glasa.¹⁴ Na taj način obavljene su i posljednje pripreme za održavanje izbora. Oni i ovaj

put nisu održani u cijelosti uspješno, s obzirom na to da su ustanovljene neregularnosti pri biranju džematskog medžlisa u Janji. To je dovelo do novog, trećeg pokušaja da se u ovom džematu uspostavi nova vakufsko-mearifska uprava.

Izbori za džematski medžlis Janja – “treća sreća“

Nakon što su ponovljeni izbori provedeni u cijelom kotaru, Vakufsko-mearifsko povjerenstvo je svoju prvu narednu sjednicu održalo 27. septembra. Na njoj je ustanovljeno da su u skladu s propisima izabrani novi džematski medžlisi u Glinjama, Janjarima, Atmačićima i Koraju.¹⁵ O rezultatima u samom gradu Bijeljini u zapisniku sa sjednice nije ništa navedeno. Pa ipak, može se zaključiti da su izbori provedeni uredno, s obzirom na to da nisu navedene nikakve pritužbe na sam proces. S druge strane, žalba “Mehage Musemića i drugova” iz Janje na nezakonito djelovanje u ovom džematu bila je predmet rasprave. Ahmed Aliefendić zabilježio je u svom dnevniku da su i na ovim ponovljenim izborima u džematski medžlis izabrani stari članovi, na čelu sa Ali-efendijom Sadikovićem, što nije bilo po volji Mehagi Musemiću, koji nije uspio ući u medžlis, te je napao “presjednika Aliefendiju

da mu je posakrivao glasove (tobož ih je imao silu)”. (Nurkić, 2010:241) Aliefendićevo svjedočenje, iako u značajnoj mjeri subjektivno, vrijedan je historijski izvor, s obzirom na to da je on savremenik događaja o kojima govorimo, ali i zbog činjenice da su mnogi podaci koje navodi u dnevniku relevantni i istovjetni onim iz službenih zabilježki kotarskog povjerenstva.

U skladu sa svojim ingerencijama, a na osnovu članova 55 i 60 Autonomnog statuta, kotarsko povjerenstvo je zaključilo da se izbori u Janji i ovaj put ponište. Kao razlozi za ovakvu odluku navedeni su nedostatak izbornih (glasačkih) cedulja, glasanje pojedinaca koji nisu imali pravo glasa i činjenica da izabrani zamjenici imaju više glasova od izabranih članova džematskog medžlisa, što se moglo vidjeti iz izbornog zapisnika.¹⁶ Iako su ustanovljene nepravilnosti, povjerenstvo je bilo uvjerenjeno da Ali-efendija Sadiković nije ove greške napravio s namjerom niti iz političkih razloga, već isključivo iz neznanja. Važno je istaći da su ovi izbori provedeni u atmosferi polariziranih političkih i stranačkih odnosa, u kojoj su se za mjesta u vakufsko-mearifskim organima borili simpatizeri i članovi Ujedinjene muslimanske organizacije, Muslimske narodne organizacije, kao i drugih manjih lokalnih grupacija.¹⁷

¹⁰ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 10. 9. 1912.

¹¹ Nije nam poznato na koga se konkretno misli.

¹² ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 10. 9. 1912.

¹³ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 10. 9. 1912.

¹⁴ Pismenu reklamaciju kotarskom povjerenstvu uputili su Ahmo Dukić, Emin Račević, Emin Dudić, Mustafa H. Hajdić, Sado H. Hajdić, Bego H. Hajdić, Hasan Aličić Šabić i Alija Račević iz Bijeljine, kao i Hasan Zajimović iz Koraja. Svi oni su tražili da se uvrste u spisak birača. Povjerenstvo je ustanovilo da su svi navedeni navršili 30 godina života i plaćaju vakufsko-mearifski prirez, te su isti uvršteni u spisak birača sa pasivnim pravom glasa. ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 16. 9. 1912.

¹⁵ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 27. 9. 1912.

¹⁶ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 27. 9. 1912.

¹⁷ Ubjedljivu pobjedu na izborima 1912. godine odnijeli su članovi Ujedinjene muslimanske organizacije. Iako su vakufsko-mearifski organi trebali biti mjesta isključivo vjerske i prosvjetne artikulacije, politička realnost je imala velikog udjela u njihovom ustrojstvu i djelatnosti. O rezultatima izbora *Zeman* je, kao službeno glasilo Ujedinjene muslimanske organizacije, pisao: “Gotovo u svim mjestima naše domovine, gdje muslimani žive, u selima i gradovima izabrani su u džematske medžlise članovi »Muslimanske Ujedinjene Organizacije«. Glavna je stvar za našu organizaciju, da smo sve naše neozbiljne protivnike pobijedili. “Novi

Musavatovci” pretrpjeli su najstrašniji poraz” (Izbori u džematske medžlise..., 1912:2) S druge strane, *Novi Musavat* kao glasilo Muslimske narodne organizacije nastojao je istaći određene neregularnosti prilikom izbornog procesa i na taj način umanjiti značaj izbornih rezultata. (Izborna kotarska skupština..., 1912:2-3) O tome kako su predstavnici političkih stranaka učestvovali u izbornoj agitaciji tokom treće godine mandata izabranih predstavnika iz 1909, odnosno mnogo prije nego što su novi izbori raspisani vidjeti u: Tuzlanski havadisi!..., 1911:3. Dostupna izvorna građa ne precizira kakvi su odnosi u ovom kontekstu bili na području kotara Bijeljina, međutim ranije spomenuti navod člana povjerenstva Ibrahimaga H. Salihovića upućuje na prisutnu polariziranost u društvu.

Povjerenstvo je ponovo za povjerenika imenovalo Sadikovića, a kao dan novih izbora odredilo petak, 11. oktobra 1912.¹⁸ Međutim, Sadiković je ovaj put odbio ovu funkciju, smatrajući da narod ne bi bio zadovoljan da on opet provodi izbore, te je pozvao da se imenuje nova osoba. Stoga je za povjerenika određen Mehaga Skokić.¹⁹ S obzirom na to da se i Skokić zahvalio na ovom prijedlogu odbivši ponudenu ulogu, povjerenstvo je, kao treću opciju, proglasilo povjerenikom Eminbega Alibegovića, koji je prihvatio i proveo izbore.²⁰

O tome kako je Aliefendić doživio i opisao treće izbore u Janji govori sljedeći zapis iz njegovog dnevnika:

Narod se je već napunio i omrzlo im dolaziti svaki čas na izbore, a drugo još, narod je vidio da Mehaga Musemić radi da on dođe u medžlis, pa neće doći ni deseti na svijeta. Jer na izbore mrsko im je glasovati Mehagu Musemića, a ne smiju da ga ne glasaju jerbo se mnogi boje njegova šera, a neki opet čuvaju interesa. Samo dođe 30 do 40 osoba i to većinom Mehagini njivari i prijatelji. Sjedi Mehaga za hastalom na stolici, a sve gleda ko će se naći da ga ne glasuje pa ga ostavlja u džep do dobre prilike. Biše izabrani svi stari samo hadži Abdulah Adanalić bi izbačen, a Mehaga dođe na njegovo mjesto. Ašićare se krivo izbori provedoše. (Nurkić, 2010:241)

Ovaj interesantan opis, osim što jasno oslikava Aliefendićev odnos spram Musemića, pokazuje da je i interesovanje za izbore bilo na niskom nivou, s obzirom na broj prisutnih glasača. Da izborni proces ipak nije bio "krivo" proveden potvrdilo je kotarsko povjerenstvo koje je zaključilo da je biranje bilo u skladu sa zakonom.²¹ Na taj način svi džematski medžlisi u kotaru bili su izabrani i moglo se

pristupiti organizaciji kotarske skupštine koja je birala kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo.

Izbor kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva

Nakon što su izbori u svim džematima provedeni i rezultati postali važećim, kotarsko povjerenstvo je donijelo odluku o sazivanju kotarske skupštine. Određeno je da se ona održi 29. oktobra 1912. godine.²² Dostupna izvorna građa nam ne omogućuje detaljniju rekonstrukciju same skupštine, mada se može pretpostaviti kako su joj prisustvovali predstavnici svih džemata pri čemu je izabran novi saziv kotarskog povjerenstva. Ovu tezu potvrđuju i zapisnici sjednica u narednom periodu iz kojih se zaključuje da je povjerenstvo konstituisano i da na ovaj izbor nije bilo uloženi žalbi. Kao njegovi izabrani članovi navode se Osmanbeg Pašić (predsjednik), Abdulatif-efendija Bulić (potpredsjednik), Hasanbeg Salihbegović, Čerimbeg Preljubović, Salih Hifzi-efendija H. Jusufović i Hakibeg Pašić.²³

Povjerenstvo je odmah nakon kotarske skupštine odredilo dvojicu delegata, koji su trebali učestvovati na okružnoj skupštini i birati članove vakufsko-mearifskog sabora iz tuzlanskog okružja. Saborski odbor je ovaj čin poništio, s obzirom na to da nije bio u skladu s odredbama Autonomnog statuta. Pored bijeljinskog, i druga kotarska povjerenstva postupila su na isti način, pa je saborski odbor uputio okružnicu svim povjerenstvima u zemlji u kojoj je naglasio da se ponovno moraju izabrati članovi okružnih izbornih odbora.²⁴ U skladu s ovim zahtjevom povjerenstvo je jednoglasno odredilo da predstavnici kotara Bijeljina

na okružnoj skupštini u Tuzli budu Osmanbeg Pašić i Hasanbeg Salihbegović.²⁵ Zaključno s ovom odlukom formalno su okončani izbori 1912. godine na ovom području.

Kako su izbori zbog utvrđenih nepravilnosti morali biti ponovljeni (u Janji čak dva puta), oni su utjecali na prolongiranje izbora za centralne organe vakufsko-mearifske uprave. Tome je doprinijelo i neregularno provođenje izbora u drugim kotarima, gdje je također bilo ponovljenog biranja predstavnika. Osobito se u tom kontekstu ističu tuzlansko i bihačko povjerenstvo. Iz okružnice upućene od saborskog odbora vidimo da su bili poništeni i okružni izbori u tuzlanskom i bihačkom okružju, obzirom da nisu provedeni u skladu s pravilima.²⁶ To je dovelo do toga da je konstituisanje vakufsko-mearifskog sabora obavljeno tek 23. decembra 1912. godine, kada su bili izabrani članovi iz okružja Tuzla i Bihać.²⁷ Ovo je važno istaći s obzirom na to da su predstavnici bijeljinskog povjerenstva sudjelovali u ovoj aktivnosti, što je predstavljalo završni čin realizacije izborne volje svih džematlija s pravom glasa.

Zaključak

Vakufsko-mearifski izbori 1912. godine održani su s ciljem konstituisanja novih organa vakufsko-mearifske uprave u Bosni i Hercegovini, a nakon što je onim izabranim 1909. godine istekao trogodišnji mandat. Na području Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva Bijeljina oni su provedeni uz određene poteškoće i neregularnosti, što je zahtijevalo njihovo ponavljanje. U džematu Janja izborni proces je obavljan čak tri puta. Ovakav razvoj događaja jasan je pokazatelj da se

¹⁸ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 27. 9. 1912.

¹⁹ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 30. 9. 1912.

²⁰ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 5. 10. 1912.

²¹ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 12. 10. 1912.

²² ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 25. 10. 1912.

²³ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 8. 11. 1912.

²⁴ ASBK, S/KVMPB, 1912, Kutija br. 12, sign. 224 (Br. 10.791 ex 912)

²⁵ ATK, IVZB, KVMPB, Zapisnik sjednice od 12. 11. 1912.

²⁶ Arhiv Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije (dalje AHNK), Fond Vakufsko povjerenstvo Mostar (dalje VPM), 1912, Kutija br. 24, sign. 350/12 (1290/12).

²⁷ AHNK, VPM, 1912, Kutija br. 24, sign. 366/12 (1331/12).

u praksi postupalo suprotno odredbama Autonomnog statuta. S druge strane, sposobnost i spremnost vakufsko-mearifskog saborskog odbora, ali i lokalnih kotarskih povjerenstava, da prepoznaju ovakve anomalije i promptno djeluju na njihovom otklanjanju govori o efikasnosti i funkcionalnosti organa vakufsko-mearifске

autonomne uprave. Ovim radom nastojali smo, koliko je to dostupna izvorna građa omogućila, rekonstruisati provedbu izbora na području kotara Bijeljina, s ciljem da prikazemo koliko su se u tom procesu poštivala važeća pravila koja su regulisala način održavanja izbora ali i organizaciju vakufsko-mearifске

uprave na lokalnom nivou. Zapisnici sjednica Kotarskog povjerenstva u Bijeljini predstavljaju važan historijski izvor. Njihovom analizom pokazali smo da je ovo povjerenstvo nastojalo provesti izbore profesionalno i u skladu sa spomenutim pravilima, prihvatajući odgovornost za pojedine učinjene pogreške.

Literatura

- Hamzić, Alija (2002). *Koraj. Sjećanje na jednu čaršiju*. Tuzla: HARFO-GRAF.
- Huković, Muhamed, Sadiković, Alija (1987). *Život i djelo muderrisa Alije Sadikovića*. Sarajevo: Gazi Husrevbegova biblioteka.
- (1912). "Izbori u džematske medžlise", *Zeman*, II, 70, 2.
- (1912). "Izborna kotarska skupština kot. vakufskog povjerenstva u Tuzli", *Novi Musavat*, I, 62, 2-3.
- Jahić, Adnan (2010). *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije (1918-1941)*. Zagreb BNZ za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju – Islamska zajednica u Hrvatskoj.
- Kujović, Mina (2019). "Kako su provedeni prvi vjerski i vakufsko-mearifski džematski izbori na području gračaničkog kotara, 1909. godine", *Gračanički glasnik*, XXIV, 48, 23-32.
- Nurkić, Mahmud (2010). *Janja i Janjari kroz istoriju*. Tuzla: BZK "Preporod" "OFF-SET",
- Orlović, Rašid (2019). "Kotarsko (Sremsko) vakufsko-mearifsko povjerenstvo Tešanj 1909-1945.", u: *Tragom Gazi Ferhad-bega 1909-2019*. Tešanj: Međzlis Islamske zajednice Tešanj.
- Ramić, Nedim (2002). *Glinje, Janjari, Atmačići, Srednja Trnava i Bijeljina (Etnografska i kulturno-historijska građa)*. Tuzla: Autorsko izdanje.
- (1909). *Štatut autonomne uprave muslimanskih vjerskih i vakufsko-mearifskih poslova u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Tisak i naklada Daniela A. Kajona.
- (1911). "Tuzlanski havadisi!", *Muslimanska sloga*, II, 42, 3.
- (1912). "Vakufsko-mearifski izbori.", *Zeman*, II, 59, 1.

الموجز

تنفيذ انتخابات الأوقاف والمعارف عام 1912 في مديرية بيبيلينا

محمد خوجيتش

أُجريت الانتخابات الثانية للأوقاف والمعارف بعد صدور النظام الأساسي للإدارة الذاتية للشؤون الدينية والأوقاف الإسلامية في البوسنة والهرسك في عام 1912. شهد تنفيذ الانتخابات في منطقة لجنة مديرية بيبيلينا للأوقاف والمعارف صعوبات ومخالفات، مما تطلب إعادة العملية الانتخابية. إننا في هذا المقال نعيد بناء الأحداث المذكورة باستخدام المواد الأرشيفية غير المنشورة والمصادر والأدبيات المنشورة، ونحاول إظهار مدى تأثيرها على تكوين الأجهزة المركزية في هيكل الإدارة المستقلة للأوقاف والمعارف.

الكلمات الرئيسية: بيبيلينا، الانتخابات، لجنة الأوقاف والمعارف، لجنة جماعة المجلس، مدينة يانيا.

Summary

ABOUT WAQF-MEARIF ELECTIONS
IN THE YEAR 1912 IN BIJELJINA KOTAR

Mehmed Hodžić

The second waqf-mearif elections after the proclamation of the Statute for the Autonomy of the Muslim Religious and waqf-mearif affairs in Bosnia and Herzegovina were held in the year 1912. The elections in the waqf-mearif of the region of Bijeljina kotar saw some difficulties and irregularities for which the repetition of the election process was required and carried out. Using primarily unpublished documents from the archives as well as the published works as sources in this article we reconstructed the above-mentioned events in an attempt to present the impact they had on the formation of the central bodies within the structure of the autonomous waqf-mearif directorate.

Keywords: Bijeljina, elections, waqf-mearif directorate, jamaat majlis, Janja